

LITERATŪRA IR KŪRYBA

Kas yra kūryba?

Jeigu žmogus neturėtų įgimto palikimo daryti kitaip, negu jo protėviai darė, tai ir šiandien tebegyventų tokiam pat urve, kokiame gyveno prieš tūkstančius metų. Tačiau žmogui yra įgimta vis ką nors naujo sugalvoti, atrasti, padaryti. Tas kažko naujo sugalvojimas ir darymas yra vadinama kūryba. Žmogus yra smalsus ir linkęs fantazuoti, jam rūpi tobulėti, tad jis nuolat kuria. **Kūryba** – tai improvizacija, minčių išraiška, prisitaikymas prie aplinkos, santykis su tikrove. **Kūryba** – asmenybės saviraiška. **Kūryba** apskritai yra žmogiškojo bendravimo būdas: kurti norisi, kai jaučiame daug galimybių ir norime jas parodyti kitiems. Kūryba žmones vienija.

Yra sakoma, jog žmogus be kūrybos – kaip medis be lapų.

Taigi, darymas ką nors nauja yra **KŪRIMAS**, o kuriamas žmogaus darbas yra **KŪRYBA**. Žmonių sukurti dalykai yra vadinami **KŪRINIAIS** arba **VEIKALAIS**. Žmonės, kurie tuos kūrinius ar veikalus skūrė yra vadinami **KŪRĖJAIS** arba **AUTORIAIS**.

Kas yra literatūra?

Kad žmogus galėtų ką nors sukurti, jam reikalinga medžiaga. Paveikslui nutapyti yra reikalingi dažai, drobė, popierius. Statulai – medis, akmuo. Dainai – garsas. Knygai parašyti yra reikalingas raštas.

2.

Dvasinė žmogaus kūryba, išreikšta spalvomis, yra **TAPYBA**, garsais – **MUZIKA**, o išreikšta gyvu žodžiu ar raštu yra **LITERATŪRA**.

Gyvu žodžiu išreikšti kūriniai/veikalai, kaip liaudies dainos, pasakos, eilėraščiai yra vadinama **ŽODINE LITERATŪRA**, o išreikšti raštu – **RAŠYTINE LITERATŪRA**.

Literatūros mokslą sudaro 3 dalys:

1. **Literatūros ISTORIJA** – nagrinėja, kada ir kaip literatūros kūriniai yra atsiradę, kas juos sukūrė ir pan.
2. **Literatūros TEORIJA** – nustato bendrus dėsnius bei taisykles, kaip turėtų būti kuriami literatūros meno veikalai.
3. **Literatūros KRITIKA** – vertina, kaip yra sukurtas veikalas/ kūrinys, apie ką jame kalbama.

LIAUDIES KŪRYBOS ŠAKOS/RŪŠYS

Savo mintis, nuotaikas, jausmus ir pergyvenimus žmonės (liaudis) išreiškia regimais vaizdais, garsais, judesiais ir žodžiais. Tad susidaro keturios skirtingos liaudies kūrybos šakos: vaizdinė, garsinė, judesinė ir žodinė.

Vaizdinė kūryba

Vaizdinės kūrybos šakai priklauso įvairūs medžio drožiniai (rūpintojėliai, šventųjų statulėlės, kryžių ornamentai...), pastatai (sąvokiamieji namai, kašnyžiedis...)

3.

Visi medžio, molio ir geležies dirbiniai vadinami liaudies skulptūromis, o statybos darbai – **liaudies architektūra**.

Įvairūs dažymo darbai (skrynių, šventųjų paveikslų...), medžio raižiniai, margučiai ir audiniai (juostos, kilimai, staltiesės) vadinami **liaudies tapyba**.

Vaizdinė liaudies kūrybos šaka paprastai vadinama **tautodaile** (nuo žodžių **tauta** ir **dailė**), arba **liaudies menu**.

Garsinė kūryba

Garsinei kūrybai priklauso liaudies muzika: dainų bei giesmių melodijos, šokių muzika.

Judesinė kūryba

Judesinės kūrybos šaką sudaro įvairūs liaudies žaidimai, tautiniai šokiai, liaudies vaidyba (Lašininio ir Kanapinio kova, Užgavėnių žydai, Trys Karaliai ir t.t.)

Žodinė kūryba

Šiai šakai priklauso visi žodiniai liaudies kūriniai (kūrinių medžiaga yra žodis). Žodinė liaudies kūryba yra vadinama **tautosaka** (nuo žodžių **tauta**, **sekti**, **sakyti**)

Žodinės kūrybos šaka yra viena iš plačiausių liaudies kūrybos šakų ir turtingiausia išlikusiais kūriniais. Jie išliko tik dėl to, kad buvo nešiojami

žmonių atmintyje ir perduodami iš kartos į kartą.

